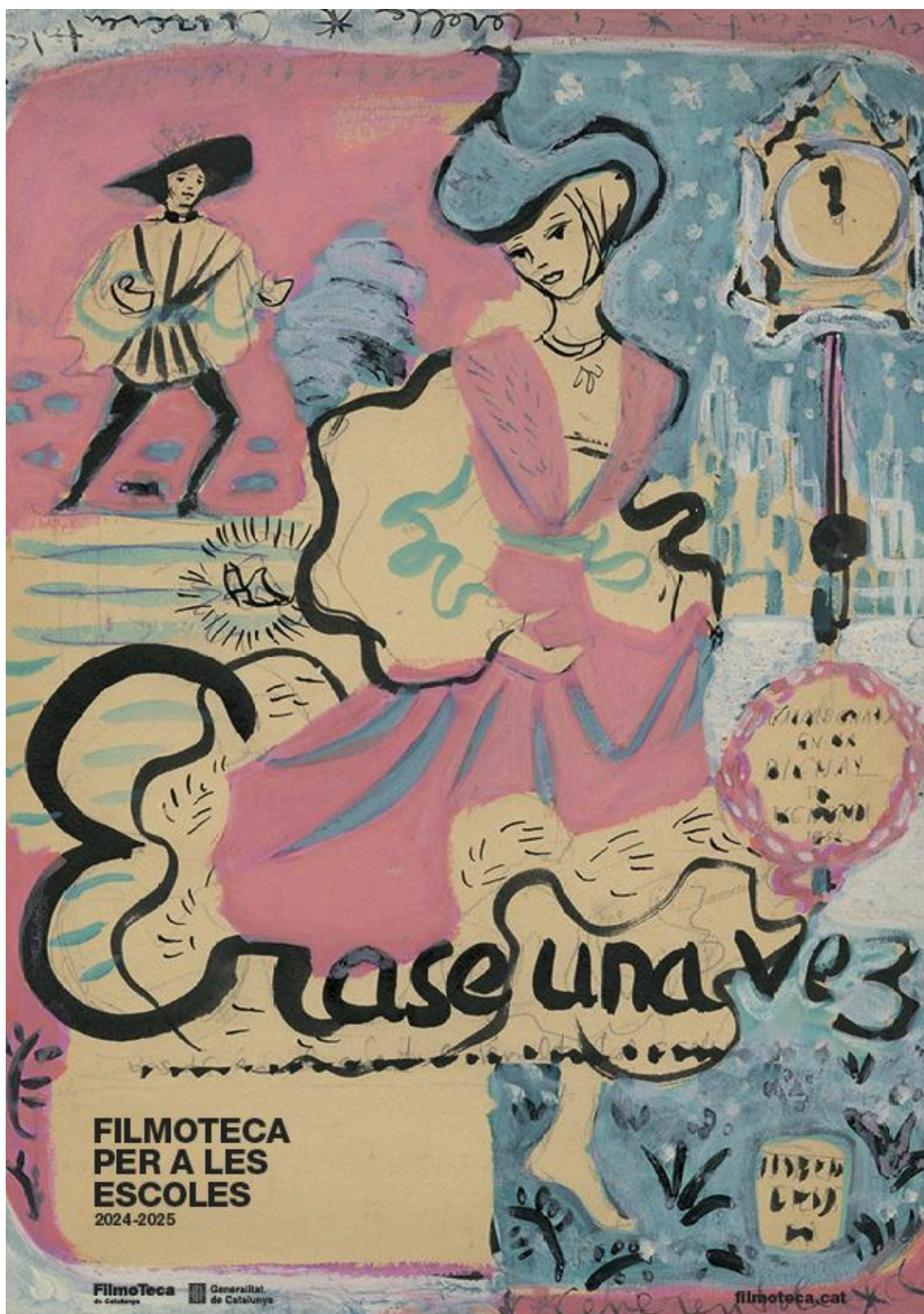

FILMOTECA PER A LES ESCOLES
CICLE MITJÀ DE PRIMÀRIA

Material didàctic de la pel·lícula *Tony, Shelly i la llanterna màgica* elaborat per:

MODiband #FilmotecaEscoles
 Projectes culturals

SUMARI

1. Presentació	3
2 Objectius pedagògics	3
3. Continguts curriculars	4
4. Continguts de treball	4
4.1 Definició de cinema	...4
4.2 Els gèneres cinematogràfics	...5
4.3 El cinema d'animació	...5
5. La pel·lícula "<i>Tony, Shelly i la llanterna màgica</i>"	7
5.1 Aspectes temàtics: la sobreprotecció	7
5.2 Aspectes temàtics: <i>genius loci</i> o l'esperit del lloc	8
5.3 Aspectes temàtics: llum i foscor	9
5.4 Aspectes temàtics: la imaginació	9
5.5 Aspectes cinematogràfics: <i>stop motion</i>	11
6. Proposta d'activitats	11

FILMOTECA PER A LES ESCOLES
MATERIAL DIDÀCTIC DEL PROGRAMA
TONY, SHELLEY I LA LLANTERNA MÀGICA
CICLE MITJÀ

1. PRESENTACIÓ

Aquesta guia didàctica acompanya la sessió de cinema per a Cicle Mitjà d'Educació Primària *TONY, SHELLEY I LA LLANTERNA MÀGICA*, que forma part del programa Filmoteca per a les escoles 2024-2025.

La guia està adreçada al professorat d'aquestes etapes educatives. Els nivells de desenvolupament dels nens i nenes en aquests cursos (que cobreixen un espectre d'edats dels 8 als 10 anys) són força diferents. És possible, doncs, que alguns dels conceptes, les propostes de reflexió i les activitats que es proposen en aquesta guia s'hagin d'adaptar i adequar al curs amb el qual es treballi.

A banda de la presentació i la descripció dels continguts curriculars i els objectius pedagògics, aquest guia conté tres apartats més:

- **Un primer apartat introductori sobre els continguts curriculars de la guia i el cinema i l'animació**, en el qual es proposa una definició de cinema i dels gèneres cinematogràfics, així com una presentació del que és el cinema d'animació i les seves diferents tipologies.
- **Un segon apartat informatiu sobre el programa cinematogràfic**, que aprofundeix en els aspectes tècnics dels curtsmetratges presentats, en els seus continguts temàtics i en els valors que promouen. En aquest apartat també s'inclouen algunes propostes de reflexió per a treballar a l'aula.
- **Un darrer apartat d'activitats per fer a l'aula**, que inclou exercicis relacionats amb el mitjà cinematogràfic i amb els films del programa.

2. OBJECTIUS PEDAGÒGICS

Els objectius pedagògics de la sessió *Tony, Shelly i la llanterna màgica* i d'aquesta guia pedagògica que l'acompanya són:

- Descobrir el cinema com a eina per a construir històries i per explicar i difondre idees, emocions i valors. En concret, aquesta pel·lícula permet abordar temes i qüestions diverses, com ara la diversitat cultural, els enfrontaments entre cultures, els conflictes bèl·lics, el desarrelament, la discriminació per raons d'origen, la convivència i l'hospitalitat.
- Donar a conèixer als nens i nenes diferents formes i estils d'animació a través d'una selecció variada de curtsmetratges, tots ells dibuixos animats amb estils i llenguatges cinematogràfics molts diversos.

- Potenciar l'educació i la cultura cinematogràfica de l'alumnat perquè sigui capaç de comprendre i analitzar críticament els missatges audiovisuals.
- Fomentar l'aprenentatge del llenguatge cinematogràfic, la identificació dels seus codis i la comprensió del seu valor expressiu.

3. CONTINGUTS CURRICULARS

Els continguts curriculars que es treballen en aquesta activitat, englobant tant l'assistència a la Filmoteca de Catalunya com les activitats proposades en aquesta guia didàctica, potencien els aprenentatges i les competències següents:

- el descobriment de propostes artístiques de diferents cultures, èpoques i estils, mitjançant la percepció i la vivència, per desenvolupar la curiositat, el respecte i el gaudi.
- la investigació i l'anàlisi de diferents manifestacions culturals i artístiques i dels seus contextos
- l'accés a la informació per diferents canals i mitjans
- el foment de la identitat cultural i l'esperit crític
- la connexió entre els continguts de la sessió i l'experiència i la realitat de l'alumnat, a través de preguntes, reflexions i debats oberts en què són instats a participar

La proposta potencia els sabers de l'àrea artística, perquè fomenta la identificació de propostes audiovisuals i del seu valor comunicatiu, així com l'accés a un espai cultural i artístic d'absoluta referència en l'àmbit audiovisual, com és la Filmoteca de Catalunya. També potencia moltes de les competències transversals del currículum, com són la competència digital, la personal i social, la ciutadana i la lingüística.

4. CONTINGUTS DE TREBALL

4.1 Definició de cinema

La paraula cinema és una abreviatura del terme **cinematografia**, format a partir de dues paraules gregues:

- *kiné*, que significa **moviment** - i *grafos*, que vol dir **grafia**

La paraula **CINEMATOGRAFIA** i, per extensió, el terme cinema, remetent al concepte de grafia (o, en aquest cas, imatge) en moviment.

Des del punt de vista tècnic, el cinema consisteix en la projecció successiva i de forma ràpida de **FOTOGRAFES**. Els fotogrames són imatges estàtiques, fotografies realitzades amb una càmera de fer fotos o amb una càmera de cinema o vídeo. En ser projectats l'un

darrera l'altre de manera molt ràpida, el nostre ull percep els fotogrames com a imatges en moviment.

El cinema, igual que altres **formes artístiques** com ara la dansa, la música o la literatura, serveix a l'ésser humà per expressar-se d'una manera creativa. El cinema fa servir elements de caràcter simbòlic per explicar **històries** i transmetre **pensaments** i **emocions**. També és una **eina documental** que permet deixar testimoni de l'existència humana i del món.

4.2 Els gèneres cinematogràfics

Els gèneres cinematogràfics són cada una de les diferents categories o classes en què podem classificar les pel·lícules. Els diferents gèneres cinematogràfics es defineixen a partir de trets comuns relacionats amb la forma i el contingut de les pel·lícules, com ara l'ambientació, el lloc on s'ubica l'acció, el tema explicat, la tipologia de personatges, la classe d'emocions que generen en l'espectador, el tipus de relació que s'estableix amb la realitat, etc. Els gèneres també serveixen per classificar altres obres artístiques, ja siguin literàries, teatrals, musicals, etc.

Hi ha molts gèneres cinematogràfics i sovint no és fàcil determinar a quin gènere específicament pertany una pel·lícula, ja que aquesta pot tenir característiques atribuïbles a gèneres diferents. Alguns dels gèneres cinematogràfics més coneguts són la **comèdia** i la **tragèdia**, originaris de la cultura clàssica, però també d'altres com ara el **cinema de terror**, el d'**aventures**, el **fantàstic**, l'**històric**, el de ciència-ficció o el d'**animació** per citar-ne alguns dels més comuns. Un altre gènere destacat, al qual pertany aquesta pel·lícula, és el de misteri, policial o **cinema negre**, films en què hi ha un cas, un delictes o alguna situació misteriosa que cal resoldre.

4.3 El cinema d'animació

El cinema es realitza generalment a partir de la filmació de la realitat, de persones, coses i llocs que existeixen. El cinema d'animació, no obstant, no es fa a partir de l'enregistrament de la realitat, sinó d'imatges de personatges, coses, llocs i accions imaginats, i creats mitjançant processos i tècniques diversos, com ara el dibuix, el modelatge, la pintura o el disseny per ordinador entre d'altres.

Existeixen diferents formes d'animació, en funció d'aspectes com el tipus de tècnica que s'hi utilitza, la creativitat dels qui la desenvolupen i la tipologia d'elements o personatges que hi apareixen.

En termes generals podem parlar de **dos grans tipus de cinema d'animació**:

- el **tradicional**, en el qual cada un dels fotogrames es desenvolupa manualment o de manera mecànica.

- i el desenvolupat per **ordinador**, en el qual s'usen recursos que permeten automatitzar l'animació o, si més no, gran part d'aquesta.

En funció dels paràmetres indicats anteriorment, podem distingir molts altres tipus d'animació, els quals s'inclourien o bé en la categoria d'animació tradicional o bé en la d'animació per ordinador.

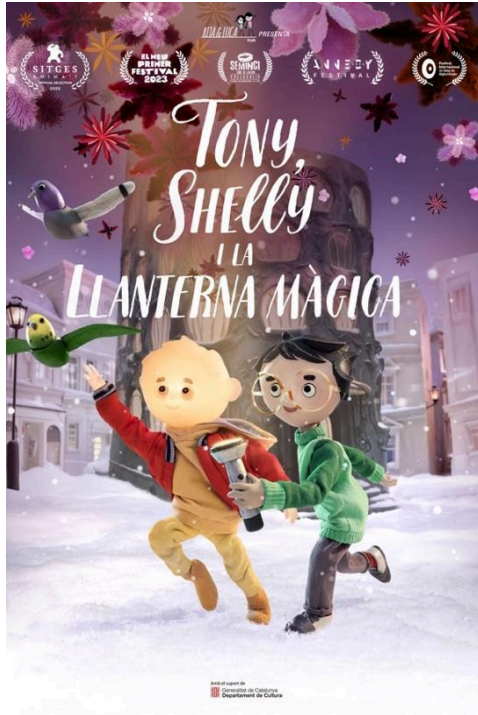
En els dibuixos animats cada fotograma és dibuixat i posteriorment filmat. L'aparició del paper d'acetat i de l'animació per cel·les permeten agilitzar aquest procés, ja que possibiliten copiar alguns dels dibuixos o part d'aquests, i no haver de fer-los cada cop des de l'inici. La tècnica del **stop motion** es basa en la filmació d'elements reals (ninots, objectes, personatges modelats amb plastilina, etc.) però reproduceix moviments i accions imaginats, que són simulats mitjançant la utilització de la pausa en la filmació, fet que permet enregistrar només una part de les accions, donant lloc a una seqüència de moviments que no es correspon amb l'efectuada en realitat. Hi ha variants específiques del *stop motion*, com per exemple l'**animació de siluetes**, en la qual els elements animats són retalls fets en cartró, paper, làmines fines de plom o altres materials, o els anomenats *pupertoons* o **titelles animats**, on els personatges són titelles filmats també amb la tècnica del *stop motion*. L'**animació en 3D**, realitzada també per ordinador, simula les tres dimensions. Mitjançant un procés anomenat renderització, l'ordinador interpreta una escena tridimensional i la plasma en una imatge en dues dimensions.

5. LA PEL·LÍCULA

TONY, SHELLY I LA LLANTERNA MÀGICA

Durada del programa cinematogràfic: 80 minuts

Durada total de la sessió a la Filmoteca: 2h aproximadament

El Tony és un nen d'onze anys amb una característica única de naixement: brilla! A causa d'aquesta condició tan extraordinària, passa els dies amagat a casa, a dins del seu búnquer de mantes, i somiant a tenir algú amb qui poder jugar. Pocs dies abans de Nadal, una peculiar nena anomenada Shelly es trasllada al seu edifici i posa el seu món del revés. Junts s'embarcaran en una aventura màgica i descobriran el fascinant misteri de l'edifici on viuen.

Podrà aquesta nova amistat sobreviure a l'estrany esperit que absorbeix la llum de tots els habitatges?

Punts de reflexió

5.1. Aspectes temàtics: la sobreprotecció

Els pares del Tony el lliguen amb un cordill perquè no pugui sortir al carrer. Volen protegir el seu fill de qualsevol mal que pugui prendre a l'exterior i no volen que la gent es buri del seu cos luminescent. Però aquesta actitud sobreprotectora també afecta negativament la

seva salut, ja que impedeix que es desenvolupi com una persona autònoma i segura de sí mateixa. Així que finalment el que fan és traspassar les seves pròpies inseguretats al Tony.

Què has pensat quan has vist que els pares lligaven el Tony amb una corda? Com et sentiries tu si no poguessis sortir mai de casa? Què trobaries a faltar? Creus que podries ser feliç? Per què?

5.2. Aspectes temàtics: *genius loci* o l'esperit del lloc

El Peter, pare del Tony, explica que l'esperit de l'edifici és un «*genius loci*». Aquest és un terme llatí que prové de la mitologia romana, segons la qual totes les construccions arquitectòniques estan habitades per un esperit protector o *genius loci*. Per tal de rebre la seva protecció, les intervencions i les edificacions s'havien de fer en harmonia -tan física com psicològica- amb l'entorn.

El veïnat de la pel·lícula no destaca precisament per viure en pau. L'esperit de la casa, que temps enrere havia estat lluminós, s'ha anat enfosquint amb el pas dels anys a causa de la mala maror que generaven alguns inquilins mesquins i incívics. Calia recuperar l'amabilitat, la bondat i la solidaritat com a pilars de l'edifici perquè l'esperit -i especialment els veïns- visquessin en concòrdia.

Com a ciutadans que viuen en societat tenim uns drets i uns deures. La pràctica del civisme ens ajuda a conviure i relacionar-nos amb altres persones. Es tracta de practicar el respecte, l'amabilitat i la cordialitat per a mantenir una xarxa de relacions saludable.

Quines accions creieu que ajuden a tenir bona relació amb la nostra comunitat? Penseu en l'escola o l'escala de veïns: hi ha algunes fórmules de cortesia, alguns gestos que ajuden a que hi hagi bon rotllo?

Saludeu als veïns? Cediu el seient del transport públic a la gent gran? Ajudeu algú si veieu que ho necessita? (quan carrega massa pes, quan veieu que està cansat, etc.).

5.3. Aspectes temàtics: llum i foscor

Que associem bondat amb lluminositat i maldat amb foscor no és casualitat, és una idea que trobem en les mitologies, en els textos religiosos, filosòfics i literaris de fa milers d'anys. També és una percepció psicològica que influeix directament sobre el nostre estat d'ànim:

quan hi ha llum solar estem més alegres, tenim més energia i ganes de fer coses. Amb la falta de llum, en canvi, ens passa el contrari: ens volem quedar a casa i ens pot envair una sensació de tristesa o fins i tot de por. Això no sempre és així, ni afecta a tothom de la mateixa manera perquè depèn d'altres factors i hi ha persones que ho noten més que d'altres.

Quin personatge de la pel·lícula se sent especialment desanimat per la falta de llum? I a vosaltres, creieu que us afecta? Més enllà de la foscor, podem fer una comparativa lumínica. Provem amb una habitació il·luminada amb llum blanca o il·luminada amb llum càlida. Notem la diferència?

5.4. Aspectes temàtics: la imaginació

La llanterna de la Shelly és màgica. Les seves projeccions d'escenes de fantasia només son visibles a ulls del Tony i d'ella. I és que el poder d'imaginar-nos les coses d'una altra manera és el poder de transformar el món que ens envolta. Sense la capacitat de pensar de forma creativa i de proposar idees transformadores, no hi hauria pensament científic, ni artístic, ni filosòfic. És un superpoder que tenim tots els humans! La pel·lícula mostra que molt adults han anat perdent aquesta capacitat de meravellar-se i d'imaginar un futur millor per a tothom.

I tu, alguna vegada has jugat a veure el món amb uns altres ulls, fent servir la imaginació? Has creat mai alguna cosa que prèviament havies imaginat, com un dibuix o una manualitat?

Si tinguessis un llanterna màgica com la de la Shelly, què t'agradaria projectar-hi?

5.5. Aspectes temàtics: adults i infants

Com passa en els contes de Roald Dahl, la pel·lícula defensa l'autonomia i la identitat única de cada infant. Queda clar que el món dels adults necessita entrar més en diàleg i ser més comprensiu amb el món dels infants. Tant els pares del Tony com la mare de la Shelly han de revisar-se. Les persones adultes han de ser una referència per als infants, i ho són des de l'afecte i des del coneixement que han acumulat, però també s'equivoquen i han de d'esmenar-ho.

Quines actituds dels pares -del Tony, de la Shelly, dels nens veïns- us han sobtat? Creieu que rectifiquen? Què aprenen dels seus fills?

5.6. Aspectes cinematogràfics: *stop motion*

Tony, Shelly i la llanterna màgica ha estat animada amb la tècnica de l'*stop-motion*. Aquest procediment, tan tradicional com laboriós, consisteix a crear la sensació de moviment a través de moltes fotografies de personatges sobre escenaris. En el cas d'aquesta pel·lícula s'han fet servir ninots i maquetes fabricats artesanalment. Pošivač considera aquest tipus d'animació la manera més sorprenent de donar vida als titelles, perquè tot el que veiem a la pantalla és tan real i detallat que tenim la sensació de poder allargar la mà i tocar-ho.

PROPOSTA D'ACTIVITATS

1. Què és una Filmoteca?

Una filmoteca és un espai on es projecten pel·lícules i, a més, es fan altres activitats relacionades amb el cinema, com ara conferències, presentacions de llibres, exposicions i activitats escolars. A la filmoteca també hi ha un gran arxiu de pel·lícules i de llibres i objectes relacionats amb la història del cinema. Podríem dir, doncs, que una filmoteca és, en part, un cinema i una biblioteca a la vegada, i alhora és diferent de tots dos.

Repasseu els conceptes llistats a la columna de l'esquerra i comenteu amb els nens quins són aplicables a un cinema, a una biblioteca i/o a una filmoteca. Podeu reproduir aquesta taula a la pissarra i indicar aquestes correspondències mitjançant creuetes.

	CINEMA	BIBLIOTECA	FILMOTECA
S'hi projecten pel·lícules noves a la cartellera (estrenes)			
S'hi projecten pel·lícules de totes les èpoques del cinema			
Hi ha llibres de cinema			
Hi ha llibres que no estan relacionats amb el cinema			
S'hi fan activitats per a les escoles			
S'hi pot menjar i beure			
S'hi fan conferències i activitats			
S'hi fan exposicions			
S'hi poden comprar crispets			

2. Joc de llums

Seria meravellós utilitzar una llanterna com la de la Shelly. Tenim una eina igual d'extraordinària que és la nostra imaginació. La podem estimular amb una activitat plàstica conjunta: l'elaboració d'un fanalet.

Necessitarem un pot de vidre, papers de colors, cola i un llum led

La construcció del fanalet ens servirà per adonar-nos de la transformació de l'espai segons la il·luminació. Mirem l'atmosfera que es genera a l'aula amb els llums que tinguin tons verdosos i blaus i els que tinguin tons més groguencs i taronges. Canvia gaire la sensació? Aconseguiu projectar alguna forma?

Després el podrem utilitzar per a decorar o per dur a la cavalcada dels Reis d'Orient!

3. Dibuixa el teu fort

Un fort és una construcció inexpugnable, una fortalesa que et protegeix de l'exterior. El Tony se n'ha construït una, amb caixes buides.

Com seria el teu fort? Dissenya la teva cabana amb parets de caixes apilades i pensa com la decoraries i quines coses tindries dins. Després escolliu el disseny que us hagi agradat més i el construïu a classe amb caixes buides. Del dibuix en 2D a la construcció real en 3D!

Informació de contacte

Si voleu aprofundir més en aquest o altres aspectes del cinema, els docents disposen d'accés gratuït a la Biblioteca del cinema de la Filmoteca de Catalunya amb tot tipus de recursos i bibliografia sobre cinema i cultura audiovisual.

Filmoteca de Catalunya

Filmoteca per a les escoles

filmoteca.escoles@gencat.cat

T 935 565 195/98

<https://www.filmoteca.cat/web/ca/article/filmoteca-les-escoles>

<https://filmotecaescoles.blog.gencat.cat/>

La guia didàctica i la coordinació de la sessió han estat dissenyats amb el suport de:

MODiband

Barcelona

Tel: (+34) 93 302 35 53

modiband@modiband.com

www.modiband.com